

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הנצרות הקדומה והקשרה היהודי-בשורות ומעשי השליחים -
24305

תאריך עדכון אחרון 16-09-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

אזור: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע הדתות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפט ההוראה: אנגלית

קמפוס: קריית א"י ספרा

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר סרג' רוזר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: serge.ruzer@mail.huji.ac.il

שיעור קבלת של רcz הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:
ד"ר סרג'a; רוזר

תאור כללי של הקורס:

נעסוק בReLUונות יסוד המאפיינים את הנצרות בראשית דרכה כפי שהם באים לידי ביטוי באربع הבשורות ובספר מעשי השליחים. נבחן את זיקתם לתפיסות ואמונות בהדות של שליה בית שני על זרמיה השונות. נדון בתמורות שחלו במחשבת הנוצרית במהלך העשורים הראשונים לקיומה של תנועת חסידי ישוע מנצרת, על הגיון והעדר האחדות המשקפים את ריבוי תות-קבוצות בתחום התנועה ואת האינטראקטיה הפולמוסית בין לسبיבתן ובין לבין עצמן.

מטרות הקורס:

להכיר לתלמידים את המגוון העיקריות בחשיבה הנוצרית הקדומה -- בהקשר ההיסטורי החברתי והרפואי -- כפי שהוא מתועד בבשורות ובספר מעשי השליחים.

תוצרי למדה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בעקבות סיום מוצלח של הקורס, הסטודנטים יהיו מסוגלים לעיר נכמה את טיבת המגון של הנצרות הקדومة בהקשר היהודי הארכישראלי וההלאניסטי ולהיות מוכנים לדין במהלך היחסות בין יהדות ונצרות במהלך המאה הראשונות לספירה.

דרישות נוכחות (%):

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות מוקלטות הנגישות באינטראקטן אשר גם יעודדו את התלמידים להשתתף בדיונים בפורומים על גישות מחקריות שונות והעדויות הטקסטואליות.

רשימת נושאים / תוכנית הלימודים בקורס:

נושא 1: מבוא לקורס.

ישו הנוצרי והנצרות בראשית דרכה: ההקשר ההיסטורי, המקורות ובעיתותם. האונגוליטונים הסינופטיים (מתי, מרקוס ולוקס), הבשורה על פי יוחנן וספר מעשי השליחים: מקומם באסופה של הברית החדשה. דיווקני ישו בספר הבשורה ושאיפתם של חסידי להגדירה העצמית מול הסביבה היהודית. הבשורות הסינופטיות וסוגיית היחס בינהן (הבעיה הסינופטית).

נושא 2.

האמונות המשיחיות ביהדות בית שני והשתקפותן בספר הבשורה. ההש侃ות המשיחיות של מגילות מדבר יהודה ואלה של החכמים. הבשורות הסינופטיות על ישו ויוחנן המטביל. ישו כنبي וכ"דורש התורה".

נושא 3.

האמונות המשיחיות ביהדות בית שני והשתקפותןerbן בבשורות הסינופטיות (המשך). ישו כבן דוד וכגואל השמיימי ("בר אנש").

נושא 4.

ביסוס האמונה במשיחותו של ישו בנבואה המקראית ועיצוב ההשכפה הנוצרית הקדומה כמושתמת על פרשנות המקרא.

נושא 5.

הציגו של ישו כחכם תורה. קווים לפרשנות התורה המיוחסת לו בبشורות הסינופטיות והיחס בין לפרשנות החכמים ולו זו המתועדת בקומראן.

נושא 6.

הרעיון המכוון של מלכות השמים אצל ישו ואצל החכמים. משלו המלכות.

נושא 7.

המאבק על זהות: הבשורות הסינופטיות על ישו וחסידיו בין הקבוצות השונות ביהדות בית שני. ישו כחכם תורה. ישו כבעל נס. ישו ובית המקדש.

נושא 8.

הבשורה על-פי יוחנן: ישו כדבר אלוהים. רעיון טרומם הקיים של משיח בהקשרו היהודי.

נושא 9.

הבשורה על-פי יוחנן והרעיון של 'כגאל הראשוןvr כר גואל האחרון': ישו כמשה שני, משה של אחريת הימים.

נושא 10.

המאבק על זהותerb בשורה של יוחנן והתקפoid הנרטיבי של 'יהודים' שם.

נושא 11.

משפטו, מותו ותחייתו של ישו וחיפוש אחר ממשועתם בספר הבשורה. דמות המשיח הסובל.

נושא 12.

ספר מעשי השלים כהמשך לנרטיב הבשורות. מעשי השלים (מעשה"ש) והבשורה על-פי לוקס. מעשה"ש על פאולוס ועל המיסיון אל הגויים בזיקתו לנבואה המקראית ולמגמות ביהדות בית שני.

נושא 13.

מעשה"ש על המיסיון אל הגויים בזיקתו לנבואה המקראית ולמגמות ביהדות בית שני (המשך). תמורה בחשכה הנוצרית הקדומה לאור התרחבות התנועה והצטרפות להלא יהודים.

נושא 14.

אייחור בבייאת הגאולה וההשכפה האסטטולוגית של מעשה"ש: חידוש הנבואה אשר במתת רוח הקודש, הרגשות קהילות שונות המרכיבות את תנועת חסידי ישו והציפה לכך. מקומו של בית המקדש בתסורת הגאולה. בין אימוץ דפוסים כתמיים מעין קומראנים לבין עיצוב פרספקטיביה אוניברסלית רחבה.

חומר חובה לקריאה:
רישמהביבליוגרפיה (עברית):

רישמהביבליוגרפיה (חובה)

ז' ואלה, הנצרות הקדומה, האוניברסיטה הפתוחה 2005, פרקים 1 - 3 (עמ' 11-66).

א' לימור, בין יהודים לנוצרים, האוניברסיטה הפתוחה 1993, עמ' 41-121.

ש' ספרαι, עם ישראל בימי הבית השני, תל-אביב 1970

ש' ספרαι, "ישו וה坦ועה החסידית", י' גפני, א' אופנה"מר וד' שורץ (עורכים), היהודים בעולם

ההלניסטי והרומי, י-ט 1996

ד' פלוסר, יהדות ומקורות הנצרות, תל-אביב 1979:

"היחס הספרותי בין שלושת האוניביגליונים", "היחס ב מגילות ידים ב מגילות מדבר יהודה", "הסעודה

האחרונה והאיסיים", "משפטו ומותו של ישו הנוצרי", "משליו" ו"המשלים בספרות חז"ל", "הימורה" בדרשה על-ההר", "מדרש התנ"ך בברית-החדשה", "טבילה" וחנן וכת מדבר יהודה", "כת מדבר יהודה והנצרות לפני פאולוס".

ד. פלוסר, "השתקפותן של אמונה משיחית יהודית בנצרות הקדומה", משיחיות ואסטולוגיה, ירושלים תשמ"ז.

345-347.

ד. פלוסר, ישו, ירושלים-תל אביב, 2009.
א' רגב, "מלכת כוהנים או גוי קדוש? מעמדו של המקדש בנצרות הקדומה", קתדרה 113 (2004), עמ' 5-34.

ס' רוזר, "哉ם הツיווים יאהבת' בברית החדשה ובסק' היחד", תרבי' עא (2002), עמ' 353-370.
ס' רוזר, "אמונה משיחית ביהדות וסוגיות משיחיות של ישו במסורת הנוצרית הקדומה", זמנים 120 (2012), עמ' 40-51.

רשימהביבליוגרפיה (אנגלית).

B. D. Ehrman, *The New Testament: A Historical Introduction to the Early Christian Writings* (New York, Oxford, 1997).

D. Flusser, *Jesus* (Jerusalem, 1998/2001).

The New Jerome Biblical Commentary (Englewood Cliffs, New Jersey, 1990).

The Oxford Dictionary of the Christian Church, ed. F. L. Cross, (Oxford, 1957/1958/1978/1997).

N. Perrin, D. C. Duling, *The New Testament. An Introduction* (HBJ, 1982/94).

G. Anderson, "The Interpretation of Genesis 1:1 in the Targums," *The Catholic Biblical Quarterly* 52, 1 (1990): 21-29.

L. H. Feldman, "The Omnipresence of the God-Fearers," in *Biblical Archaeology Review* September/October 1986, 59-69.

P. Fredriksen, "Judaism, the Circumcision of Gentiles, and Apocalyptic Hope: Another Look at Galatians 1 and 2," *Journal of Theological Studies* 42, 532-564.

S. Ruzer, "From 'Love Your Neighbor' to 'Love Your Enemy'" in S. Ruzer, *Mapping the New Testament: Early Christian Writings as a Witness for Jewish Biblical Exegesis* (Leiden, 2007), 35-70.

S. Ruzer, "Antitheses in Matthew 5: Midrashic Aspects of Exegetical Techniques," in *Mapping the New Testament*, 11-34.

S. Safrai, "The Jewish Cultural Nature of Galilee in the First Century," in *The New Testament and the Christian-Jewish Dialogue* [Immanuel 24/25] (Jerusalem, 1990).

Schwartz D. R., "The End of the Ge (Acts 1:8): Beginning or End of the Christian Vision?" *Journal of Biblical Literature* 105 (1986): 669-76.

G. Stroumsa, "The Body of Truth and its Measures: New Testament Canonization in Context," in *idem, Hidden Wisdom* (Leiden, 1996).

R. F. Tannenbaum, "Jews and God-Fearers in the Holy City of Aphrodite," in *Biblical Archaeology Review* September/October 1986, 55-57.

J. Taylor, "The List of Nations in Acts 2:9-11," *Revue Biblique* 106.3 (1999), 408-420.

חומר לקריאה נוספת:
רשימהביבליוגרפית (עברית):

- ל' בק, בשלхи בית שני: הפרושים – ספרי הבשורה, ירושלים 1963.
- ד' פלוסר, "שנתה ישראל באונגליון על פי מתי", יהדות בית שני: חכמיה וספרותה, י-ם 2002, עמ' 345-347.
- "קנאל, בעקבות המשיח, ירושלים ותל אביב 2000.
- א' רגב, "מקדש או משיח? משפטו של ישו, המקדש והמדיניות הרומית", קתדרה 119 (2006), עמ' 13-36.
- א' רגב, "האומנם היה מישען לגויים בראשית הנצרות?", זמנים 120 (2012), עמ' 80-89.

רשימהביבליוגרפית (אנגלית):

- L. Alexander, "Fact, Fiction, and the Genre of Acts," *New Testament Studies* 44 (1998): 380-399.
- Atkinson K., "On Further Defining the First Century CE Synagogue: Fact or Fiction?" *NTS* 43 (1997): 491-502.
- E. J. Bickerman, *The Jews in the Greek Age* (Harvard Univ. Press, 1988/94).
- R. L. Brawley, "The Identity of Jesus in Luke 4:16-30 and the Program of Acts," *Luke Acts and the Jews: Conflict, Apology and Conciliation* (Atlanta, Georgia, 1987), 28-50.
- D. Flusser, "Ostracon from Qumran Throws Light on First Church," *Jerusalem Perspective* 53 (1997), 12-15.
- P. Fredriksen, "Paul, Purity, and the Ekklesia of the Gentiles," in J. Pastor and M. Mor, *The Beginnings of Christianity* (Jerusalem, 2005), 205-17, esp. 215-16.
- J. Gager, "Introduction," in *idem, Reinventing Paul* (New York, 2000).
- R. S. MacLennan and A. T. Kraabel, "The God-Fearers - A Literary and Theological Invention," in *Biblical Archaeology Review* September/October 1986, 46-53.
- Pines S., "Notes on the Twelve Tribes in Qumran, Early Christianity and Jewish Tradition," in Gruenwald I., Shaked S., Stroumsa G. (eds.), *Messiah and Christos* (Tübingen, 1992), 151-54.
- S. Safrai, "Teachings of Pietists in Mishnaic Literature," *Journal of Jewish Studies* 16 (1965).
- J. Taylor, "Paul and the Jewish Leaders at Rome: Acts 28:17-31," in T. G. Casey and J. Taylor (eds.), *Paul's Jewish Matrix* (Rome, 2011), 311-326.
- J. B. Tyson, "Jews and Judaism in Luke-Acts: Reading as a Godfearer," *NTS* 41 (1995): 19-38.

הערכה הקדום - הרכיב החיצון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצתה 0 %
השתתפות % 25
הגשת עבודה 45 %
הגשת תרגילים 30 %
הגשת דוחות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: